

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről

(COM(2011) 452 végleges – 2011/0202 (COD))

(2012/C 68/07)

Előadó: **Peter MORGAN**

2011. november 30-án a Tanács és 2011. november 17-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről

COM(2011) 452 végleges – 2011/0202 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2011. december 19-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. január 18–19-én tartott, 477. plenáris ülésen (a 2012. január 18-i ülésnapon) 179 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a tőkekövetelményekről szóló IV. irányelv⁽¹⁾ fő irányát és a Bázeli III megállapodást, amelyre épül. A tőkekövetelményekről szóló IV. irányelv azonban növelni fogja a banki költségeket, ami az uniós vállalkozások, különösen a kkv-k szempontjából fontos kérdés. A Bázeli-keret a nemzetközileg aktív bankokra szabták, amelyek mindegyikének igazodnia kellene a kerethez.

1.2 Az EU tőkekövetelményekről szóló irányelvei mindig is valamennyi bankra vonatkoztak, ami a regionális bankok és a nem részvénytársasági formában működő bankok gazdaságot támogató szerepe miatt lényeges.

A kkv-k nagyban függenek a banki finanszírozástól, ezért oda kell figyelni arra, hogy az EU kkv-it nemzetközi versenytársaikhoz képest ne terhelje nagyobb költség. Az EGSZB emiatt sürgeti az Európai Bizottságot, hogy segítse elő az etikai és részvételi alapú banki finanszírozás továbbfejlesztését.⁽²⁾

1.3 Az Európai Bizottság által végzett hatástanulmány azt mutatta, hogy az új tőkekövetelmények nem érintik különösen hátrányosan a kkv-kat, az EGSZB-nek azonban továbbra is kétségei vannak e tekintetben, és azt kéri, hogy az Európai Bizottság kövesse szoros figyelemmel a kkv-knak nyújtott banki kölcsönök és a felszámított banki díjak alakulását. Támogatja emellett, hogy az Európai Bizottság végezze el a kkv-hitelezés kockázatértékelési felmérését.

1.4 Az új keret mikro- és makroprudenciális elemeket egyaránt tartalmaz. Mikroprudenciális oldalon több és jobb minőségű tőkéről, jobb kockázati fedezetről van szó, bevezetnek egy

tőkeáttételi mutatót a kockázatalapú rendszer korlátozására, illetve a likviditás egy új megközelítését. Makroprudenciális oldalon a tőkekövetelményekről szóló IV. irányelv megköveteli, hogy a „jó időkben” tőkepuffereket halmozzanak fel, amelyeket aztán a problémás időszakokban felhasználhatnak, illetve más intézkedéseket is bevezet a rendszerkockázat és az összekapcsoltság kezelésére. A javaslatok, konceptuálisan legalábbis, a banki válság által felszínre hozott és az EGSZB-nek a tőkekövetelményekről szóló III. irányelv tárgyában kidolgozott korábbi véleményében⁽³⁾ említett összes problémával foglalkoznak.

1.5 A jogszabály hatása végső soron a végrehajtásától és az érintett szereplőktől függ majd. A bankválságnak nem egyetlen jól körülhatárolható oka volt; minden érintett szereplő hibáztatható. Sok bank esetében az irányításért felelős igazgatók egyértelműen hibásak voltak, de ugyanúgy a bejegyzett könyvvizsgálók, a minősítő intézetek, az intézményi befektetők és az elemzők, a tagállami szabályozó és felügyelő szervek, a jegybanki dolgozók, a pénzügyminisztériumok és a politikusok is, miközben a gazdaságtudományal foglalkozók és a sajtó kommentátorai szintén nem látták, hogy mi történik. Az EGSZB szeretné hinni, hogy az érdekelt szereplők levonták a tanulságokat a legutóbbi válságból, de az, ahogyan az államadósság-válságot kezelték, nem erre utal. Néhány esetben a bank feltőkésítésére nem fordítottak figyelmet, a stressztesztek eredménye nem volt meggyőző (Dexia), az auditorok nem követeltek meg szigorú intézkedéseket az államadósságok leírásának elkerülésére, miközben a politikusok – azáltal, hogy politikai megoldásokat alkalmaztak gazdasági problémákra – felelősséget viselnek a válság elszabadulásáért.

1.6 Az új rendeletet helyreállítási és szanalási mechanizmusok bevezetésével kell ellensúlyozni, amelyek olyan eszközökön alapulnak, mint például a vészhelyzeti tervek („living wills”). Miközben az állam továbbra is garanciát vállal majd a kisbetétekre, a csődbe ment bankok számára nyújtott korlátlan

⁽¹⁾ HL L 329., 2010.12.14., 3–35. o., az EGSZB véleménye: HL C 339., 2010.12.14., 24–28. o.

⁽²⁾ HL C 48., 2011.2.15., 33. o.

⁽³⁾ HL C 228., 2009.9.22., 62–65. o.

állami támogatás jelentette erkölcsi kockázatot meg kell szüntetni. Ha a helyzet kellően világos, akkor a befektetőknek, a hitelezőknek és az igazgatóknak közvetlen felelősséget kell majd viselniük valamennyi hitelintézet jövőbeli stabilitásáért.

1.7 A piacok stabilitásának és a piaci bizalom helyreállításának érdekében az EU állam- és kormányfői 2011. október 26-i válságrendezési tervük keretében megegyeztek arról, hogy egyes bankoknak 2012. júniusig a saját tőke arányának tekintetében 9%-os legmagasabb szintű tőkével kell rendelkezniük, ideértve egy kivételes és ideiglenes puffert az államadóssággal szembeni kitettségek biztosítására. Erre azért volt szükség, mert a rendeletjavaslat értelmében az új tőkekövetelmények átmeneti időszakát több évben határozták meg. E rendelkezés következményeképp néhány bank számára nagy nehézséget okozhat majd, hogy új tőkét szerezzen, nem utolsósorban azért, mert a meglévő adósságot is újra kell finanszírozniuk, ami már önmagában is kritikus dolog, mivel a finanszírozási források 2011 második felében már elapadtak. Az EGSZB jól tudja, hogy itt rendkívüli intézkedésekről van szó, a hatás azonban mégis azonnali, bármilyen tehermentesítés is lesz végül majd lehetséges.

1.7.1 Bevezetésük esetén e tőkekövetelményeknek lesújtó hatásuk lehet a kisebb és a helyi bankokra nézve, amelyek rendszerint kkv- és mikrovállalkozás-barátabbak, mint a nemzetközi bankok. Ha a kisebb bankoknak nehézséget okoz a szükséges tőke előteremtés, akkor a kkv-k nehezebben férnek majd hozzá a finanszírozáshoz.

1.8 Ez a rendelkezés két fontos aggályt vet fel abban az esetben, ha a jelenlegi finanszírozási válság folytatódik. Az olyan bankok számára, amelyek rövid távon nem tudnak vagy nem akarnak új alapvető saját tőkét bevonni – ez olyan lépés, amely felhívhatja a jelenlegi részvényesi állományt – a másik lehetőség az, hogy csökkentsék mérlegfőösszegüket, szűkítve hitelportfóliójukat, hogy összhangba hozzák azt tőketartalékaikkal. Olyan időkben, amikor a tagállamok újra fel szeretnék lendíteni gazdaságaikat, a banki kölcsönlehetőségek szűkítése valóságos katasztrófa lenne. Ennek elkerülése érdekében a tagállami és uniós hatóságoknak keresniük kell az együttműködés lehetőségeit a banki szektorral ahelyett, hogy állandóan szembekerülneek vele. Olyan, átfogó intézkedések meghozatalára kellene törekedniük, amelyek ösztönzik az alternatív finanszírozást, például a részvételi alapú banki finanszírozás, amelyet az EGSZB egy korábbi véleményében már javasolt. ⁽⁴⁾

1.9 A másik aggály azokra a bankokra vonatkozik, amelyek mégis szereznek további szavatolótőkét a piacokon. A rendelkezésre álló tőke nagy része nemzeti vagyonalapokban, illetve ázsiai és közel-keleti bankokban van. Fennáll a reális veszélye annak, hogy az EU bankrendszerre feletti ellenőrzés kicsúszik az uniós tagállamok kezéből.

1.10 Az államadósság-válság során felmerült egy sajátos probléma: nyilvánvalóvá vált, hogy – ellentétben mind a megállapodás, mind a tőkekövetelmény-irányelvek iránymutatásaival – az államadósság egyértelműen nem kockázatmentes. A rendeletben szereplő, a saját tőke minőségére vonatkozó

előírások számottevő hiányosságáról van szó. Mélyreható következményekkel jár a bankok számára, amelyeknek a rendeletek folytán nem sok egyéb választásuk maradt, mint hogy nagy volumenben államadósság-kötvényeket vásároljanak. A „kockázatmentes” minősítés mechanikus alkalmazása felülvizsgálandó a szabályozók részéről, a bankoknak pedig belső kockázatkezelési eljárásaikat kell majd felülvizsgálniuk.

1.11 A tőkekövetelményekről szóló II., III. és IV. irányelv tőkére, likviditásra és tőkeáttételre gyakorolt kumulatív hatása, az előttünk álló szanalási mechanizmusok, illetve a növekvő érdeklődés a Volcker-szabályhoz hasonló, a bankok saját számlás kereskedését korlátozó javaslatok, valamint a lakossági és a befektetési banki tevékenység elkülönítésének koncepciója iránt minden bizonnyal arra utal, hogy a nagy bankok által az elmúlt évtized során oly jövedelmezően alkalmazott üzleti modell a jelen évtized megszorításokkal terhelt, tőkészüke jellemezte körülményeinek megfelelően át kell alakítani. Valamennyi érintettnek – a hitelt felvevőknek és a hitelnyújtóknak, az alkalmazottaknak és a befektetőknek –, de az egész társadalomnak is az az érdeke, hogy a bankok ki tudjanak alakítani egy új üzleti modellt, amely bizonyára kevésbé lesz jövedelmező, de remélhetőleg fenntarthatóbbnak bizonyul majd az előttünk álló évek során.

1.12 Az EGSZB véleménye szerint az új üzleti modelleknek etikusnak és fenntarthatóknak kell lenniük. Az ügyfélkapcsolatokat javítani kell, aggyalosan etikus üzleti gyakorlatokra van szükség, a díjazási rendszereket pedig alaposan felülről kell vizsgálni. A válság kibontakozása során valamennyi szereplő felelőssége felmerült. Most valamennyiüknek össze kell fogniuk, és olyan hitelintézeteket kell felépíteni, amelyek az előttünk álló nehéz évtizedben képesek lesznek az EU gazdaságának támogatására.

2. Bevezetés

2.1 Az EU tőkekövetelmény-irányelveit azzal a céllal dolgozták ki, hogy létrehozzák a belső banki piac keretét. Az irányelvek a bázeli egyezményeket emelik át az uniós jogba. A Bázeli Bizottság 1975-ben alakult, és 1988-ban úgy határozott, hogy bevezet egy tőkemérési rendszert, amelyet rendszerint Bázeli Tőkeegyezményként emlegetnek. Ez a rendszer lehetővé tette egy hitelkockázat-felmérési keret létrehozását. Az EU átültette a megállapodást a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőkemegfeleléséről szóló, 1993. márciusi első tőkekövetelmény-irányelvbe. ⁽⁵⁾

2.2 2004-ben egy második bázeli egyezményt (Bázel II) tettek közzé. Ezt az EU egy 2006 júniusában elfogadott új tőkekövetelmény-irányelvbe építette be, amely 2006 decemberében lépett hatályba. Az EGSZB 2005. márciusi plenáris ülésén fogadta el véleményét a javasolt tőkekövetelmény-irányelvről. ⁽⁶⁾

2.3 Az Európai Bizottság 2008 októberében javaslatot fogadott el a tőkekövetelmény-irányelv fő módosításairól (a tőkekövetelményekről szóló II. irányelv). A tőkekövetelmény-irányelvnek ez a felülvizsgálata részben válasz volt a G-7 Pénzügyi Stabilitási Fórum ajánlásaira és a piaci válságra. A szöveget 2009 júliusában tették közzé, 2010. decemberi végrehajtási dátummal.

⁽⁴⁾ HL C 48., 2011.2.15., 33. o.

⁽⁵⁾ HL L 141., 1993.6.11., 1–26. o.

⁽⁶⁾ HL C 234., 2005.9.22., 8–13. o.

2.4 A Bázeli Bizottság által párhuzamosan végzett munkával összhangban az Európai Bizottság konzultációk után (2009 júliusában) a III. tőkekövetelményi irányelv csomagjának részeként javaslatokat bocsátott ki a kereskedési könyvhöz, az újra-értékpapírosításhoz és a bankárok javadalmasához kapcsolódó módosításokról. Az EGSZB 2010. januári plenáris ülésén fogadta el ehhez kapcsolódó véleményét. (7)

2.5 A pénzügyi válságra reagáló harmadik Bázeli Egyezményt 2010 decemberében tették közzé. Az ebben javasolt tőke- és likviditási tartalékok sokszorta nagyobbak a korábbiaknál. A Bazel III előírja, hogy a bankok az elsődleges tőke 4,5 %-át, illetve az alapvető tőke 6 %-át kockázattal súlyozott eszközökben tartásák (a Bazel II még 2, illetve 4 %-ot határozott meg). A Bazel III is további tőkepuffereket vezet be: (i) egy 2,5 %-os kötelező tőkemegőrzési puffert és (ii) egy nem kötelező anticiklikus puffert, amely lehetővé teszi, hogy a nemzeti szabályozó szervek legfeljebb még további 2,5 %-nyi tőkét követeljenek meg a magas hitelnövekedés időszakában. A Bazel III emellett bevezet egy minimálisan 3 %-os tőkeáttételi mutatót és két megkövetelt likviditási mutatót. A likviditásfedezeti mutató (Liquidity Coverage Ratio – LCR) azt követeli meg a banktól, hogy kellő mennyiségű jó minőségű likvid eszközt tartson 30 napon túli teljes nettó pénzforgalmának fedezésére; a nettó stabil finanszírozási mutató (Net Stable Funding Ratio – NSFR) pedig azt írja elő, hogy a stabil finanszírozáshoz rendelkezésre álló összegnek egy kiterjesztett stressz jellemezte egyéves időszak alatt meg kell haladnia a stabil finanszírozáshoz szükséges összeget. A Bazel III-nak a IV. tőkekövetelmény-irányelvbe való átültetésére irányuló, a jelen vélemény alapjául szolgáló javaslatokat 2011 júliusában tették közzé.

3. A javaslatok összefoglalása

3.1 Az Európai Bizottság javaslatokat terjesztett elő azzal a céllal, hogy változást idézzen elő az Európában működő 8 000 bank magatartásában. E javaslat átfogó célja az uniós banki szektor teherbíró képességének erősítése, biztosítva egyúttal azt is, hogy a bankok továbbra is finanszírozzák a gazdasági tevékenységet és a növekedést. Az európai bizottsági javaslatoknak három konkrét céljuk van:

- A javaslat megköveteli majd a bankoktól, hogy több és jobb minőségű tőkét tartsanak fenn, hogy a jövőbeli sokkoknak saját erőből is ellen tudjanak állni. Az intézmények mennyiség és minőség szempontjából is elégtelen tőkével kerültek bele a legutóbbi válságba, ezért a nemzeti hatóságok eddig példátlan mértékben támogatták őket. Az Európai Bizottság javaslatában átülteti Európa számára a banki tőkéről a G-20 szintjén született megállapodás szerinti (általában Bazel III megállapodás néven ismert) nemzetközi normákat. Európa vezető szerepet tölt majd be ezen a téren, alkalmazva ezeket a szabályokat a globális vagy 53 %-át kezelő 8 000-nél is több bankjára.
- Az Európai Bizottság emellett létre kíván hozni egy új irányítási keretet, amelyben új hatáskörökkel ruházza fel a felügyeleti szerveket a bankok tevékenységének szorosabb nyomon követése terén, illetve intézkedéseket tesz lehetővé

számukra arra az esetre, ha kockázatokat észlelnek, például a hitelezési lehetőség szűkítését, ha úgy tűnik, hogy az buborék kialakulásához vezet.

- Az Európai Bizottság a tárgykörre vonatkozó valamennyi jogszabályt összefogva egy egységes bankszabályozási szabálykönyv kialakítását javasolja. Ez mind az átláthatóság, mind a gyakorlati végrehajtást javítani fogja.

3.2 A javaslat két részből áll: egy, a betétgyűjtő tevékenységhez való hozzáférést szabályozó irányelvből és egy rendeletből, amely azt szabályozza, hogy a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások hogyan végezzék tevékenységüket. A két jogi eszköz együtt veendő figyelembe, és egy csomagot alkot. A javaslatot hatásvizsgálat kíséri, amely kimutatja, hogy ez a reform jelentősen csökkenti majd egy rendszerszintű banki válság valószínűségét.

3.3 A rendelet, amely tartalmazza a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó részletes prudenciális követelményeket, a következőkre terjed ki:

- Tőke: az Európai Bizottság javaslata növeli a bankok által fenntartandó szavatolótőke összegét, valamint magasabb követelményeket támaszt a szavatolótőke minőségével szemben. Harmonizálja emellett a szavatolótőkéből történő levonásokat, a szabályozói tőke azon nettó összegének meghatározása érdekében, amely a biztonsági elv alapján szabályozási célokra elismerhető.
- Likviditás: Annak érdekében, hogy javuljon a pénzügyi intézmények likviditási kockázati profiljának rövid távú rugalmassága, az Európai Bizottság egy likviditásfedezeti mutató bevezetését javasolja, amelynek pontos összetétele és kalibrálása egy megfigyelési és felülvizsgálati időszakot követően, 2015-ben kerül meghatározásra.
- Tőkeáttételi mutató: A hitelintézetek és befektetési vállalkozások mérlegében a tőkeáttétel túlzott mértékű felhalmozódásának korlátozása érdekében az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a tőkeáttételi mutatót vessék alá felügyeleti felülvizsgálatnak. A tőkeáttételi mutató hatásait szorosan figyelemmel kísérik majd, mielőtt 2018. január 1-jétől kötelező érvényű intézkedéssé alakulhatna.
- Partner-hitelkockázat: az Európai Bizottság tőzsdén kívüli származtatott ügyletekre vonatkozó politikájával összhangban változtatásokra kerül sor annak érdekében, hogy a bankokat arra ösztönözzék, hogy az ilyen ügyletek klíringjét központi szerződő félén keresztül végezzék el.
- Egységes szabálykönyv: a pénzügyi válság rávilágított az eltérő nemzeti szabályokból adódó veszélyekre. Az egységes piac egységes szabálykönyvet kíván. A rendelet közvetlenül, a nemzeti jogba való átültetés szükségére nélkül alkalmazandó, ezáltal kiküszöböli az effajta eltérések egyik forrását. Ezenkívül a saját tőkére vonatkozóan egységes szabályrendszer fektet le.

(7) HL C 339., 2010.12.14., 24–28. o.

3.4 Az irányelv a jelenlegi tőkekövetelmény-irányelv olyan területeivel foglalkozik, ahol az uniós rendelkezéseket a tagállamoknak át kell ültetniük saját jogrendjükbe úgy, hogy figyelembe veszik saját körülményeiket – többek közt a bankok tevékenységének megkezdésére és folytatására vonatkozó hozzáférési követelményeket, a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságának gyakorlására vonatkozó feltételeket, az illetékes hatóságok meghatározását, valamint a prudenciális felügyeletet vezérlő elveket. Az irányelvben szereplő új elemek a következők:

- Hatékonyabb irányítás: a javaslat megszigorítja a vállalatirányítási rendszerekre és folyamatokra vonatkozó követelményeket, és új szabályokat vezet be az igazgatóság általi kockázatfelügyelet hatékonyságának fokozására, a kockázatkezelési funkció státuszának javítására, valamint a kockázatkezelés felügyeletet általi hatékony ellenőrzésének biztosítására.
- Szankciók: amennyiben egy intézmény megsérti az uniós előírásokat, a javaslat biztosítja, hogy a felügyeleti hatóságok bármelyike alkalmazhasson valóban visszatartó erejű, viszont hatékony és arányos szankciókat – például az intézmény teljes éves forgalmának legfeljebb 10 %-ig terjedő közigazgatási pénzbírságot vagy az intézmény vezető testülete tagjainak ideiglenes eltávolítását feladatainak ellátásától.
- Tőkepufferek: a javaslat a minimális tőkekövetelményeken felül kétféle tőkepuffer bevezetését irányozza elő: egy tőkemegőrzési puffert, amely az EU-ban működő minden bank esetében azonos; valamint egy anticiklikus tőkepuffert, amelynek mértéke nemzeti szinten kerül meghatározásra.
- Hatékonyabb felügyelet: az Európai Bizottság azt javasolja, hogy erősítsék meg a felügyeleti rendszert annak megkövetelésével, hogy minden egyes felügyelt intézményhez évente készítsenek felügyeleti programot a kockázatértékelésre, a helyszíni felügyeleti vizsgálatok fokozott és módszeresebb használatára, megbízhatóbb normákra, valamint mélyrehatóbb és előrettekintő felügyeleti értékelésekre alapozva.

3.5 Végezetül pedig a javaslat arra törekszik, hogy a lehető legnagyobb mértékben csökkentse a hitelintézeteknek a külső hitelminősítésektől való függőségét, és ennek érdekében megköveteli, hogy a) a bankok a befektetésekkel kapcsolatos döntéseiket ne kizárólag minősítésekre alapozzák, hanem saját belső hitelvéleményeikre is, valamint b) hogy azok a bankok, amelyek lényeges számú kitétséggel rendelkeznek egy portfólióban, dolgozzanak ki belső minősítéseket az adott portfólióra, és tőkeigényük kiszámításakor ne külső minősítésekre hagyatkozzanak.

3.6 Az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy:

- a javaslat 24,5 %-kal megnöveli a nagy hitelintézetek kockázattal súlyozott eszközeit, a kis hitelintézetekéit pedig 4,1 %-kal,

- az új követelmény és a tőkemegőrzési puffer miatt szükséges új szavatoló tőke a becslések szerint 84 milliárd EUR 2015-ig, és 460 milliárd EUR 2019-ig.

4. Az EGSZB álláspontja

4.1 Az EGSZB az irányelvvel kapcsolatban nem kapott felkérést. Ezért – két kivételtől eltekintve – az EGSZB véleménye a rendeletre szorítkozik.

4.2 A CRD IV a tőkeszabályozás terén jelentős előrelépést jelent. Lényegesen megemeli a prudenciális követelményeket, biztosítja, hogy a szabályozói tőke valóban képes a veszteségek elnyelésére, és visszatartó erejű azokkal a kockázatos tevékenységekkel szemben, amelyekhez a válság előtti rendszer messze túlságosan alacsony tőke meglétét követelte meg. Általánosabban fogalmazva, mind a jelenlegi, mind pedig a múltbéli válságok megmutatták, hogy a nem megfelelő mennyiségű jó minőségű tőke és a likviditás hiánya óriási gazdasági költségekkel jár a társadalom számára, ha a bankok bajba kerülnek. Ezt fontos orvosolni. Noha az EGSZB támogatja a rendelet általános irányát, egyúttal számos fenntartása van, amelyet ebben a véleményben ki is fejt.

4.3 A bankoknak elegendő mennyiségű likvid eszközökre van szükségük ahhoz, hogy az esetlegesen felmerülő likviditási problémáikat állami támogatás nélkül le tudják küzdeni. A központi bank csak szélsőséges helyzetekben mérlegelhetné, hogy végső hitelezőként lépjen fel. A likviditásfedezeti mutató (LCR) tehát hasznos feladatot lát el. A bankoknak ezenkívül korlátozniuk kellene a mérlegükben előforduló lejáratú eltéréseket. A nagyon hosszú lejáratú eszközök nagyon rövid lejáratú kötelezettségekkel történő finanszírozása nemcsak magának a banknak, de szélesebb körben a gazdaságnak is veszélyforrást jelent. Az EGSZB tehát támogatja a nettó stabil finanszírozási mutató (NSFR) kidolgozására és a kellő időben való bevezetésére irányuló javaslatot.

4.4 A likviditási követelményeket még ezzel együtt is igen körültekintően kell kalibrálni, hogy ne okozzanak súlyos banki zavarokat. Az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy a javaslatok megengedik azt a rugalmasságot, hogy változtatni lehessen az NSFR-t és az LCR-t, ahogyan a felügyeleti hatóságok egyre több tapasztalatot szereznek azok hatásáról. A bankok hagyományos üzletmenete a lejáratú transzformációra épül, vagyis a rövid lejáratú hitelfelvételre és a hosszú lejáratú hitelfolyósításra. Ha ezt túlságosan korlátoznák, annak a gazdaság látná kárát. Az EGSZB óvatosságra int az egyeztetett lejáratú banki mérlegek elképzelésével kapcsolatban.

4.5 A pénzügyi rendszer működési módját természeténél fogva prociklikusság is jellemzi. A kockázatokat hajlamosak alulbecsülni a gazdasági növekedés idején és túlértékelni a válságidőszakokban. A Lehman-csődöt követő válság azonban megmutatta, hogy az ingadozások milyen szélsőségesekké is tudnak válni. A rendeletben foglalt tőke- és likviditási követelmények mellett az irányelv egy tőkemegőrzési puffert is

egy anticiklikus tőkepuffert is bevezet. Az EGSZB ezt örömmel fogadja. A hosszú távú pénzügyi stabilitás ennek eredményeképpen várhatóan javul, ami pedig kedvez a gazdaság növekedésének.

4.5.1 A bázeli szabályok valamennyi bankra történő, akár módszeres, akár ad hoc jellegű alkalmazása különösen nagy megterhelést jelenthet a kisebb közösségi bankok számára. Az EGSZB annak biztosítására kéri az Európai Bizottságot, az Európai Bankhatóságot (EBH) és a tagállami felügyeleket, hogy a kisebb bankokra vonatkozó tőkepufferek alkalmazkodjanak e bankok üzleti modelljeihez.

4.6 A tőkekövetelmények kiszámítása az alkalmazott számviteli szabályoktól függ. Az egyesült királyságbeli Lordok Háza megvizsgálta a jog szerinti könyvvizsgálók szerepét a pénzügyi válság idején, és azt tapasztalta, hogy az IFRS alkalmazása a banki mérlegfőösszegek valódiságának megállapításakor lényeges akadályt képez. Az utóbbi hónapokban nyilvánvalóvá vált, hogy egy vagy több tagállamban bizonyos bankok nem árazták be a piaci áron az államadósságot a részvényeseknek szóló jelentésekben, ami az IFRS következtelen alkalmazásához vezetett. Tekintettel arra, hogy az IFRS elveken alapuló rendszer, az EGSZB sürgeti, hogy az Európai Bizottság a számviteli előírásokért felelős hatóságokkal, a könyvvizsgálói szakma képviselőivel és a tagállami felügyeleti hatóságokkal együttműködve biztosítsa, hogy a harmonizált tőke megfelelési szabályokat harmonizált és pontos számviteli gyakorlat támogassa. Az EÉPH-ra fontos összehangoló szerep hárul ebben a folyamatban. Ez az új prudenciális keret harmonizált végrehajtásának lényeges előfeltétele.

4.7 Az Európai Bizottság természetesen azt várja majd, hogy a CRD IV sikerét annak alapján ítélik meg, ahogyan az új tőke- és likviditási rendszerek reagálnak a jövőbeli pénzügyi válságokra. Az EGSZB – az EU-t elborító gazdasági válság nagyságrendjének tudatában – aggódik amiatt, hogy az új rendszerben semmi sem korlátozza a gazdaságnak nyújtott hiteleket, az exporthitelek áramlását, valamint a kereskedelem finanszírozását. Ha a bankok csak úgy tudják elérni az előírt tőke- és likviditási arányt, hogy csökkentik mérlegfőösszegüket és korlátozzák a hiteleket, akkor a rendelet csődöt mondott. Egy ilyen hiba elfogadhatatlan lenne. Az EGSZB-t nem győzte meg az elvégzett hatásvizsgálat, és részletesebb vizsgálatot kér. Javasolja, hogy folyamatosan kövessék nyomon a hitelek elérhetőségét (esetleg egy, az EGSZB bevonásával működő megfigyelőközponton keresztül), egészen addig, amíg a CRD IV ütemterve meg nem valósul (2019-re), illetve az Európa 2020 stratégia (amelynek építenie kell a banki támogatásra) le nem zárul.

4.8 Ennek megfelelően – bár a maximális harmonizáció mögötti logika világosan érthető – a gazdasági válság és a hiteláramlás miatt esetleg mind az arányok, mind pedig az ütemezés

finomhangolására lesz szükség, ha az egyes különálló tagállamok gazdaságának teljesítményét és helyreállítását optimalizálni akarjuk az elkövetkező néhány év során.

4.9 A saját tőke megkívánt arányára a rendelet 8 %-ot javasol. Ebből a közös saját tőke megkívánt aránya 4,5 %, a további alapvető tőke 1,5 % és a járulékos tőke 2 %. Emellett a tőkemegőrzési puffer 2,5 % elsődleges alapvető tőke. A változások fokozatos bevezetési szakaszának végére, 2019-re a saját tőke megkívánt aránya a tőkemegőrzési pufferrel együtt 10,5 % lesz. A rendelet maximális harmonizációt – azaz homogén prudenciális tőkekövetelményeket – kíván meg Európai Unió-szerte, és ezt egy valóban egységes szabálykönyv révén kívánja elérni. Ezt azzal magyarázza, hogy az egyes tagállamok indokolatlan és koordinálatlan szigorúbb szabályai a mögöttes kitétségeket és kockázatokat az árnyékbankszektor felé, vagy egyik uniós tagállamból a másikba mozdíthatják el. Lehetséges, hogy egyes tagállamok, amelyek magasabb arányokat szeretnének javasolni, még a rendelet véglegesítése előtt szembeszállnak majd ezzel a nézettel. Az EGSZB ellenezne egy ilyen elmozdulást, ha annak káros hatása lenne a kisbankokra és a kkv-knak nyújtott hitelekre.

4.10 A Bazel-keretet a nemzetközileg aktív bankokra szabták. Az EU úgy alkotta meg a tőkekövetelményekről szóló irányelveit, hogy azok az EU-ban működő összes hitelintézetre alkalmazandók. A Bázeli keret az elsődleges alapvető tőke meghatározását többé-kevésbé a részvényekre és a felhalmozott nyereségekre korlátozza. Ez problémát jelenthet az Európában működő nem részvénytársaság formájú társaságok – például a szövetkezetek, az önszegélyező egyletek és a takarékbankok – számára. A CRD III 25. cikke elismeri, hogy ezek az intézmények más megközelítést igényelnek az alapvető tőkével kapcsolatban. Alapvető tehát, hogy a rendelet záró rendelkezéseinek illeszkedniük kell a fenti intézmények alternatív üzleti modelljeibe.

4.11 Bár ez a vélemény nem az irányelvről szól, az EGSZB úgy érzi, hogy kommentálnia kell a hitelintézetek külső hitelminősítésektől való függőségének csökkentésére irányuló javaslatot (lásd a 3.5. pontot). 2009. májusi, a hitelminősítő intézetekről szóló rendelet tárgyában megfogalmazott véleményében⁽⁸⁾ az EGSZB arra kérte az uniós jogalkotókat, hogy ne fektessenek túl nagy bizalmat a minősítésekbe, különösen a jelzálogfedezettel rendelkező értékpapírokkal kapcsolatos tapasztalatok fényében, ahol is a minősítések értéktelennek bizonyultak. Az EGSZB ezért örömmel fogadja a jelenlegi javaslatot, mivel az ugyan továbbra is engedélyezi a külső hitelminősítések használatát, megköveteli a tagállamoktól annak biztosítását, hogy szabályozott intézményeik ne alapozzanak kizárólag, illetve automatikusan a külső minősítésekre, és a hitelképesség felméréséhez belső módszereket is alkalmazzanak. Az is következik belőle, hogy ha egy intézmény belső módszerével kapott eredmény magasabb tőkeszintre utal, mint ami egy külső minősítésből következne, akkor a belső módszert kell alkalmazni.

⁽⁸⁾ HL C 54., 2011.2.19., 37–41. o.

4.12 Az államadósság-válság során felmerült egy sajátos probléma: nyilvánvalóvá vált, hogy – ellentétben mind a megállapodás, mind a tőkekövetelmény-irányelvek iránymutatásaival – az államadósság egyértelműen nem kockázatmentes. A saját tőke minőségére vonatkozó irányelvi rendelkezések számottevő hiányosságáról van szó. Mélyreható következményekkel jár a bankok számára, amelyeknek a rendeletek folytán nem sok egyéb választásuk maradt, mint hogy nagy volumenben államadósság-kötvényeket vásároljanak. A „kockázatmentes” minősítés mechanikus alkalmazása felülvizsgálandó a szabályozók részéről, a bankoknak pedig belső kockázatkezelési eljárásaikat kell majd felülvizsgálniuk.

4.13 Az EGSZB elfogadja, hogy a rendelet a kkv-knak nyújtandó kölcsönök esetében a tőkekövetelményt továbbra is a norma 75 %-ában állapítja meg, de kétli, hogy ez a jelen légkörben elegendő lesz. Az EGSZB úgy véli, hogy a kkv-k számára a kulcskérdés a bankok kockázatvállalási hajlandósága. A múltban a bankok készek voltak arra, hogy partnereként segítsék az ígéretes kkv-kat és támogassák növekedésüket. A pénzügyi válság miatti csődök és a bankok általános alacsony mérlege azt eredményezte, hogy a bankok mára egyre kevésbé hajlandóak kockázatot vállalni. Az EGSZB ezért e kockázatkezelés csökkentése érdekében azt javasolja, hogy az arányt a kkv-k vonatkozásában szállítsák le 50 %-ra. Az EGSZB számára világos, hogy az Európai Bizottság ennek a kérdésnek a további vizsgálatát tervezi.

4.14 Az EGSZB emiatt sürgeti az Európai Bizottságot, hogy segítse elő az etikai és részvételi alapú banki finanszírozás továbbfejlesztését. A banki finanszírozásnak ez a formája kiállta a pénzügyi válság próbáját, és még ha nem is hagyták érintetlenül a válság hatásai, egyértelműen bizonyította ellenálló képességét és értékét. Tekintve a bankszektorra nehezedő nyomást,

értékes kiegészítő hitelforrást kínálhat a kkv-k számára. Az EGSZB ezért sürgeti az Európai Bizottságot, hogy terjesszen be irányelvet az etikai és részvételi alapú banki finanszírozással kapcsolatban, ahogy azt már egy korábbi véleményében ⁽⁹⁾ is javasolta.

4.15 A CRD II, III és IV együttvéve hatalmas terhet jelent a banki műveletek számára: növeli a szabályozással járó terheket és a szabályoknak való megfelelés költségeit, ugyanakkor pedig csökkenti a tőkehozamot és a hosszú távú jövedelmezőséget. Ha a bankároknak a jelenlegi válságban betöltött szerepét és érthetetlen jutalmazási struktúráikat tekintjük, a legtöbb európai polgár úgy érzi majd, hogy a bankárok azt kapják, amit érdemelnek. Az EGSZB azonban egy fontos dologra fel szeretné hívni a figyelmet. Ahhoz, hogy az EU gazdasága virágozhasson, a bankoknak is virágozniuk kell. Ahhoz, hogy hitelt nyújtsanak, annak jövedelmezőnek kell lennie. Az uniós bankok sajnos jelenleg elég rossz állapotban vannak, és nehéz felbecsülni, hogy az államadósság-válság még milyen hatással lesz az EU bankjainak mérlegére és hosszú távú jövedelmezőségére.

4.16 Ilyen körülmények között a CRD IV csomag végső változatának elkészítése, majd végrehajtása nélkülözhetetlen lesz a projekt sikeréhez, és különösen ahhoz, hogy a bankok egyszerre legyenek képesek elvégezni az előírt változtatásokat, és eközben talpra állni. Az államadósság-válság okozta hátrányok miatt az EU különböző régióiban működő bankok esetleg nem tudnak majd ugyanolyan sebességgel intézkedni. Erre mind a jogalkotóknak, mind a felügyeleti hatóságoknak fel kell készülniük, annak ellenére is, hogy a végrehajtás ütemterve egészen 2019-ig tart.

Kelt Brüsszelben, 2012. január 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ HL C 48., 2011.2.15., 33. o.